

« DEVLET ADAMLARINA ÖGÜTLER »

Prof. Dr. Bülent Nuri ESEN

Bir kaç yıl önce eski bir okul arkadaşımın ziyaretine mazhar oldumdu. Vali olduğunu biliyordum. Epeydir görmemiştim. Merkeze geldiğini söyledi. Merkeze gelmek biraz da atâlete girmek demektir. Dostum ise uygar bir düşünür. Çalışmadan, fikir işi yapmadan duramaz. Nitekim, baklayı ağzından çıkardı: Defterdar Sarı Mehmet Paşa'nın «Nesâyık-ül Vüzerâ ve-l-ümerâ» sını bulmuş. Etkisi altında Eseri bugünkü dile çevirmesini rica ettim. Aradan günler geçti. Yine bir vesile ile görüştük. Sordum. Henüz başlamamış. Israr ettim. Söz aldım.

Geçen gün çıka geldi. Koltuğunun altında bir zarf. İçinden bir kitap çıkarıp önüme koydu.

Telif-i Mehmet Paşa El-Defteri

Nesâyık-ül Vüzerâ

ve-l-Ümerâ

veya

Kitab-ı Güldeste

Nizâm-ı Devlete müteallik visâle

Kitabı «Türkiye ve Orta Doğu Âmme İdaresi Enstitüsü» yayınlanmış. Türk Tarih Kurumu Basımevi'nde basılmış. Baskı da, kâğıt ta çok güzel.

Başta bir «Sunuş» var. Enstitü genel müdürü Profesör Armaoğlu, Sarı Mehmet Paşa'nın «bugün karşılaştığımız pek çok meseleye iki buçuk yüzyıl geriden ışık tutmaktadır» diyor.

«Eser Hakkında» yazdıklarında dostum Hüseyin Ragıp Uğural da Süleymaniye Kitaplığındaki elyazmaları ile Wright'ın 1935 te basılmış olan eserini esas aldığını söylüyor.

Eser XVI. yüzyıldan XVIII. yüzyılın ilk çeyreğine kadar uzanan tarih dönemini kucaklıyor. Niteliği yönünden Nizâm-ül Mülk-

ün «Siyasetname» sine, Machiavelli'nin «Il Principe» sine benzetilebilir.

Muhtevası onlardan farklı. Uğural'ın «Devlet Adamlarına Öğütler» diye adlandırdığı kitap başlıca yüksek görevlilerin nasıl olmaları gerektiğine ve zamanın devlet hayatında büyük tehlike olan başlıca dertlere yer veriyor. Ahlâksal karakteri daha belirgin. Öğütler arasında Osmanlı Türk Devletinin yönetim kurallarına ilişkin çok şey öğreniliyor. Asıl ders alınacak taraflar XVIII. yüzyıl başlarında Osmanlı Türk Devletinin içine düşmüş bulunduğu hali gösteren sayfalardır.

Devlet teorileri tarihi ve genellikle Siyasal Bilimle uğraşanların masaları üstünde bulunması gerekli bir eser. Tarihin önemli bir aşamasını bugünün diliyle bize getiren bir yapıt. Enstitü'nün bu seride daha başka eserler yayınlamasını dileriz. Sarı Mehmet Paşa'nın eserini derleyip türkçeye çevirmiş olan H. Ragıp Uğural güzel bir iş yapmış.